

Asia: VN/26649/2022

Lausuntopyyntö luonnoksesta Kansalliseksi metsästrategiaksi (KMS2035)

Luku 2: Toimintaympäristö

Huomioita ja havaintoja strategialuonnoksen lukuun 2: Toimintaympäristön muutos

Toimintaympäristön muutosanalyysi on monipuolinen, mutta se keskittyy pääasiassa alan sisäisiin muutostekijöihin. Megatrendejä ja niiden vaikutusta ei ole kuvattu laajemmin. Esimerkiksi yhteiskunnallisista muutostekijöistä puuttuu laajempi perspektiivi koko talousjärjestelmän muutospaineesta ylikulutuksesta kohti kiertotaloutta. Nyt kiertotalous nähdään strategiassa vain teknologisenä muutostekijänä. Siirtyminen pois ylikulutuksesta kohti kiertotaloutta vaikuttaa monella tavalla metsäalaan, erityisesti lisääntyvänä paineena metsistä saatavien raaka-aineiden käytölle ja laajemmin metsien käytölle.

Analyysistä puuttuu analyysi muiden kuin metsän ja metsästä saatavien raaka-aineiden kysynnän kehityksestä, luonnontuotealaa lukuun ottamatta. Metsien kysyntä virkistyskäyttöön, hiilensidontaan, monimuotoisuusarvojen turvaamiseen kasvaa. Myös metsiin kohdistuva maankäyttöpaine, esimerkiksi tuulivoimarakentaminen, kasvaa. Metsistä saataville raaka-aineille syntyy koko ajan uutta kysyntää, fossiilisten raaka-aineiden ja esimerkiksi muovin korvaajana.

Luonnontuotealalla vastuullisesti tuotettujen, luomustatuksen omaavien tuotteiden kysyntä on kasvussa ja kasvun ennakoitaan jatkuvan. Suomi ei ole tätä pystynyt täysimääräisesti hyödyntämään metsäluomun luomusertifioinnin käytänteiden vuoksi. Tämä tulisi selkeästi huomioida ja hakea siihen ratkaisuja metsästrategiassa.

Analyysissä metsänomistajien tavoitteista korostetaan puuntuotantoa, myös monimuotoisuus on mainittu. Samaisen Suomalainen metsänomistaja 2020 -tutkimuksen mukaan kuitenkin hiilensidonta nähdään toiseksi yleisimmän tärkeimmäksi metsien tuottamaksi hyödyksi ja 60 % metsänomistajista oli nostanut sen kolmen tärkeimmän tavoitteen joukkoon. Halukkuuteen toteuttaa ilmastoystävällisiä toimia vaikuttaa saatavan korvauksen taso ja toimien kustannukset. Strategiassa tulisikin kiinnittää huomiota korvausmallien kehittämiseksi metsänomistajalle metsien käytöstä lisäisessä hiilensidonnassa. Tämä voi parhaimmillaan edistää myös metsien muuta käyttöä samanaikaisesti: esimerkiksi metsien muun kuin puubiomassan hyödyntämistä raaka-aineena, luonnontuotetoimintaa ja monimuotoisuustavoitteiden saavuttamista.

Metsätalouden ja sen eri osien nykyistä merkitystä taloudelle ja työllisyydelle ei analyysissä ole kuvattu. Tämänhetkisen merkityksen kuvaamisen lisäksi tulisi laatia skenaarioanalyysyjä siitä, miten

globaalien trendien valossa ala ja sen eri osat on mahdollista kehittyä ja millaisia tulevaisuuspolkuja eri ratkaisut mahdollistavat ja mitä ne poissulkevat.

Luku 3: Tahtotila

Huomioita ja havaintoja strategialuonnoksen lukuun 3.1: Visio - Kasvavaa hyvinvointia metsistä ja metsille

-

Huomioita ja havaintoja strategialuonnoksen lukuun 3.2: Strategiset päämäärät ja tavoitteet

Strategiset päämäärät ja tavoitteet vastaavat melko hyvin toimintaympäristön kuvausta ja visiota. niissä ei kuitenkaan ole riittävästi huomioitu laajempien, yleisten, yhteiskunnallisten megatrendien ja kehityskulkujen vaikutuksia. Tämän tulisi näkyä metsien tuottaman yhteiskunnallisen ja alueellisesti tarkastellun parhaan hyödyn ja arvonlisän korostettuna tarpeena ja laajasti tulevaisuuden eri käyttömuotojen huomioimisena.

Luku 4.1 Hankesalkku ja 4.2 Kärkihankkeet

Huomioita ja havaintoja strategialuonnoksen lukuun 4.1: Hankesalkku ja 4.2: Kärkihankkeet

Lapin liitto pyytää kiinnittämään huomiota strategiassa ja lisäämään hankesalkkuun toimenpiteitä alempiasteinen tieverkoston ja yksityisteiden kunnan sekä talvikunnossapidonkehittämiseen keskeisenä metsien monipuolisen käytön sekä metsien kasvun ja hyvinvoinnin turvaamisen pullonkaulana. Tieverkoston kunto vaikeuttaa metsien raaka-aineiden saatavuutta ja on osasyynä Lapin ensiharvennus- ja hoitorästeihin. Myös terminaaliverkoston kehittäminen on avainasemassa metsien tuottaman hyödyn optimoinnissa.

Hankesalkkuun tulee lisätä luonnontuotealan kehittäminen siten, että Suomen luonnontuoteala pystyy hyödyntämään kasvavan globaalin kysynnän. Avainasemassa on uuden liiketoiminnan kehittäminen ja sen syntyminen ja kasvaminen siten, että tuo riittävää tuloa myös metsänomistajille. Suomen keskeinen valtti metsien raaka-aineiden hyödyntämisessä luonnontuotteina on puhtaus. Puhtaus tulee markkinoilla osoittaa ja todentaa ja siihen luomustatus on ratkaisu. Luomusertifiointia tulee kehittää siten, että se tuo metsänomistajalle arvonlisää ja sitä kautta luonnontuoteala saa myös metsien tarjoamaa raaka-ainetta jalostukseen kysyntää vastaavasti. Luomustatus on keino saada myös metsänomistajalle riittävää tuloa metsien raaka-aineiden hyödyntämisestä. Tässä yhtenä keinona nähdään metsävaratiedon hyödyntämisen kehittäminen palvelemaan sertifiointin tarpeita. Luomustatuksen hyödyntämiseen ja kehittämiseen tulee sitouttaa koko metsätalouden arvoketju siten, että tieto esimerkiksi metsien käsittelystä luomuun liittyen on aidosti avoimesti saatavilla ja helposti hyödynnettävissä. Lisäksi Suomen metsäluomua tulee kansainvälisiä markkinoita ajatellen kehittää selkeäksi brändiksi erotuksena peltoluomuun.

Avoimen metsätiedon hyödyntäminen on avainasemassa metsätalouden ja metsäbiotalouden uudistumisessa ja monipuolistumisessa. Aineistoon on hyvä tulevaisuudessa saada kattavasti tietoja myös ei-puuaineisista raaka-aineista ja ekosysteemipalveluiden tuottamasta tulosta ja hyödystä. Tiedon tulee myös olla sovellettavissa olevassa muodossa ja hyödynnettävissä. Maanomistajien aidon valinnanvapauden turvaamiseksi omien metsien käytön suhteen tieto tulee olla helposti saatavilla ja siinä keskeisessä asemassa ovat metsäneuvonnassa toimivat. Tämä edistäisi metsien monikäyttöä ja metsäalan yritystoiminnan monipuolistumista.

Hankesalkusta ja kärkihankkeista puuttuu metsien ja puumassan tuottaman arvonlisän kasvattamiseen tähtäävät tutkimus- kehitys – ja innovaatiotoimintaa aktivoivat hankkeet.

Lapissa on muuta maata enemmän valtion metsiä ja niihin kohdistuu erilaisia käyttötarpeita. Strategiassa ja hankesalkussa tulisi huomioida valtion omien metsien hoidon käytänteet siten, että niissä huomioidaan paikalliset muut käyttötarpeet yhteensovittamiseksi. Tämän edistämiseksi tarvitaan aitoa rakentavaa ja tasaveroista vuoropuhelua. Lapin liitto toteuttaa parhaillaan LUKE:n kanssa punnittuun tietoon pohjautuvaa, kansalaisten näkemyksiä kartoittavaa ja yhteen sovittavaa FACTOR-kansalaisraatia koskien Lapin metsien kestävä ja oikeudenmukaista käyttöä. Toivomme raadin tuottaman kannanoton huomioimista Lapin valtion metsien käytössä.

Muuta kommentoitavaa

Muuta kommentoitavaa

Lopuksi Lapin liitto pyytää kiinnittämään huomiota metsien erilaiseen merkitykseen eri maakunnissa. Lapissa metsät kattavat 98 % pinta-alasta. Noin kolmannes metsä- ja kitumaista on suojelun tai rajoitetun talouskäytön piirissä. Valtio omistaa 64% Lapin metsätalousmaasta. Puuston tilavuus on Lapissa kasvanut 1980-luvulta lähtien ja hakkuut ja luontainen poistuma on ollut vuosien 2015 – 2018 välillä keskimäärin 4,1 kuutiometriä pienempi kuin mitattu kasvu. Taimikonhoito- ja ensiharvennustarpeita on noin kolme kertaa enemmän kuin niitä on viime vuosina tehty.

Lapin metsien hiilinielu on n. 8 miljoonaa tonnia hiilidioksidiekvivalenttia. Jos hakkuut nostettaisiin puuntuotannon näkökulmasta ylimmälle kestäväälle tasolle, jäisi hiilinielun kooksi vielä n. 6 miljoonaa tonnia.

Metsäteollisuuden uudet investoinnit nostavat raakapuun kysyntää yli Lapin puuntuotannon kannalta kestävä tason, mutta esimerkiksi Metsä-Groupin uusi tehdas aikoo hankkia puuta myös Ruotsista, Kainuusta ja Pohjois-Pohjanmaalta.

Monimuotoisuuden taso Lapin metsissä on selvästi korkeampi kuin muualla Suomessa, vaikka täällä on nähtävissä selkeä lahopuun vähenemisen trendi sekä suojelu että metsätalousmailla. Metsiä hyödynnetään Lapissa monipuolisesti työn ja toimeentulon lähteenä. Metsätalous työllisti vuonna 2018 1939 henkeä, paperi- ja massateollisuus 1015 henkeä ja puutuoteteollisuus 619 henkeä. Riistatalous työllistää 91 henkeä. Metsäluontoon osittain perustuva toimiala matkailu työllistää 6 450 henkeä (v. 2021). Poronomistajia on 3 439 henkeä ja luonnontuotealan yrityksiä 55 (v 2018). Yksityismetsänomistajia on 48 000 (v. 2018). Lapin metsänomistajista 45% asuu kokonaan eri kunnassa kuin missä metsätila sijaitsee (luku koko maassa 37%).

Riipi Mika
Lapin liitto

Pesonen Hanna-Leena
Lapin liitto